

YESOD MORA 6. BÖLÜM

Mitsvaların Kaynakları

1. Yazılı ve Sözlü Yasalar

Bazı **mitsvalar** Tora’da açık bir şekilde açıklanmış durumdadır. Ancak buna rağmen, gerçek anlamı bize Tora’nın kutsal aktarıcıları aracılığıyla gelen **mitsvalar** vardır; yani Tora’nın yazılı kısmını ve sözlü kısmını kuşaktan kuşağa aktaran bilginler aracılığıyla gelenler. Bu bilginler geleneği aldılar; oğullar babalarından aldı ve öğrenciler öğretmenlerinden aldı. Not edilmelidir ki eğer gelenek mevcut olmasaydı, kişi bu **mitsvaları** farklı bir şekilde açıklamaya muktedir olurdu. Ayrıca Tora içinde hiç zikredilmeyen ve bizim Bilginlerden aldığımız **mitsvalar** da vardır.

Şimdi genel bir kural ifade edeyim:

Eğer büyük meclisin adamları ve Mişna’nın bilginleri ile Talmud’un bilginleri olmasaydı, Tanrımızın Tora’sı ve onun hatırasının kendisi tamamen yok olup giderdi. Çünkü bu bilginler Tora içinde olan her şeyi uygun bir şekilde analiz ettiler; kelimesi kelimesine, kendi yerinde. Onlar **mitsvaları** ve Tora’nın hükümlerini bizim için açıkladılar ve netleştirdiler; kendi geleneklerine uygun bir şekilde. Bazı zamanlarda onlar gelenekleri için açık kanıtlar Tora içinde bulurlar. Diğer zamanlarda onların destekleri Midraşik olur. Daha başka zamanlarda gelenekleri için yalnızca destek olacak işaretler bulurlar, yani Tora içinde yalnızca işaret niteliğinde olan destekler. Akıllı olan kişi Bilginlerin bir metni ne zaman literal olarak anladığını ve ne zaman Midraşik olarak anladığını ayırt edebilir; çünkü onların tüm yorumları tek bir hat üzerinde ilerlemez. Bilginlere bilgelik veren Tanrı, Tora’yı koruyup aktarmış olmaları sebebiyle onları tamamen ödüllendirecektir.

Yeremya kitabı şöyle der: “Şabat gününde evlerinizin dışına hiçbir şeyi çıkarmayın.” Ancak Tora bunu hiç zikretmez.

Bilginler aracılığıyla aktarılan **mitsvalar** – ve onların geleneğe uygun şekilde yorumladıkları **mitsvalar** – Tora içinde zikredilenler arasında çok sayıdadır. Benzer şekilde Bilginler tarafından zikredilen fakat Tora içinde yer almayan çok sayıda **mitsva** mevcuttur. Şimdi bunlardan bir kısmını ve diğerlerinden bir kısmını belirteceğim; yani kişinin her gün söylemekle yükümlü olduğu yüz kutsama, dualar, yemekten sonra yapılan şükran duası, Hallel — ki Rabbi Bahya bunun “O senin yüceliğindir ve O senin Tanrındır” ifadesine işaret ettiğini söyler — **Shema**’nın okunması, **eruv**, **Kiduş**, **Havdalah**, üç Şabat öğünü ve bazılarına göre Şabat mumları.

Anma Günü’nde, yani **Roş Haşanah** gününde **sofar** çalınması da buna benzer; çünkü gelenek olmasaydı **Roş Haşanah** gününde borular çalardık, tıpkı Nisan ayının yeni ayında yaptığımız gibi; ki bu, ilkbahar mevsiminden önce gelen yeni aydır. Bu nedenle Talmud’un Bilginleri **Roş Haşanah**’ın bir yargı günü olduğunu söylerler.

Aynı şey **Sukkot** festivalinde kullanılan **lulav** için de geçerlidir; Bilginler bunun kendi başına ayrı bir **mitsva** olduğunu belirtir. Çünkü Tora yalnızca “Ve alacaksınız siz **Sukkot**’un ilk gününde hurma ağaçlarının dallarını” ifadesini kullanır. Gelenek olmasaydı bunun anlamı tamamen farklı olurdu. Aynı şey **omer** sayımı için de geçerlidir; çünkü Bilginler “Ve sayacaksınız kendiniz için” ifadesi ile “ve sonra

sayacaktır kendisi için” ifadesi arasında bir ayrım yaparlar. Aynı durum yırtık etin yenmesini yasaklayan yasa için de geçerlidir. Bu yasa sağlıkla ilgili önemli bir bilimsel gerçeğe dayanır. Düğün çadırının yedi gününe dair yasalar, yas tutma, hastayı ziyaret etme, ölüyü defnetme, **Hanukkah** ışıkları, Ester kitabının okunması ve **Pesah**’ta dört kadeh şarap içilmesine dair yasalar da buna benzer. Bilginlerin “ve onu miras alacaktır” ifadesini kendi geleneklerini desteklemek için kullandıklarını zaten açıklamıştım. Bu ifade “*ve-yarash otah*” yani “ve onu, dışıl olanı miras alacaktır” şeklindedir. Bilginler bunu “ve onu, yani kadını miras alacaktır” şeklinde yorumlarlar. Bu ifadeyi, “bir erkek karısının malını miras alır, ancak kadın kocasının malını miras almaz” öğretisi için kullanırlar. Ancak bu ifade literal anlamıyla böyle değildir; çünkü ayet, bir adamın oğlu olmadan ölmesi hâlinde malının nasıl dağıtılacağıyla ilgilidir.

YESOD MORA 7. BÖLÜM

MİTSVALARIN DOĞASI VE AMACI

1. Olumlu ve Olumsuz Mitsvalar

Bir kişi dikkatle not etmelidir ki **tüm mitsvalar**, yani tüm emirler, **olumlu mitsvalar** ve **olumsuz mitsvalar** olarak bölünmüş durumdadır.

Bu mitsvaların bölünmesi, yani bu ikiye ayırma işlemi, **tüm hükümler için** geçerlidir; ister temel mitsvalar olsun (bkz. bölüm 5), ister dışsal etkenlere bağlı olan mitsvalar olsun (bkz. bölüm 4), ister anma işlevi gören mitsvalar olsun (bkz. bölüm 5), ister yazılı yasalar olsun, ister gelenekten bilinen yasalar olsun (bkz. bölüm 6).

Not edilmelidir ki bazı olumsuz mitsvalar, dış görünüş olarak olumlu mitsvalar gibi **görünebilir**, ancak gerçekte **olumsuz mitsvalardır**. “Bu nedenle **İsrail**’in çocukları Şabat’ı koruyacaktır” (Çıkış 31:16) bunun bir örneğidir, çünkü dinlenmek bir eylem değildir; bunun aksine, bu ifade çalışmanın durdurulmasına ve ondan dinlenmeye gönderme yapar. Çünkü şöyle yazılmıştır: “Ve O, yaptığı tüm işlerden yedinci günde dinlendi” (Bereşit 2:2). Bu, Şabat gününde hiçbir iş yapmak zorunda kalmaması için işi Şabat’tan önce tamamlaması anlamına gelir.

“Ve nefislerinizi alçaltacaksınız” (Levililer 16:31) bununla benzerdir; çünkü bunun gerçek anlamı şudur: kişinin kendisini yeme ve içme ile keyiflendirmekten uzak tutmasıdır, çünkü alçalış hazza zıttır. Benzer şekilde “Kendinizi kutsayın ve kutsal olun” (Levililer 20:7) sözünün anlamı şudur: kişinin kendisini iğrenç ve doğası gereği zararlı olan herhangi bir şeyi yiyerek kirlenmesidir. Aynı şekilde, şaraptan uzak durarak kendisini sınırlayan **Nazir** de kutsaldır.

2. Mitsvalar Nasıl Yerine Getirilir

Tüm mitsvalar, yani tüm emirler, üç yolla yerine getirilir; yani kişi onları üç biçim üzerinden gerçekleştirir: **kalpte bulunan inanç aracılığıyla**, **konuşma aracılığıyla** (kelimenin tam anlamıyla “ağız” ile), ve **eylem aracılığıyla**.

“Sayı” denilen her toplamda “bir” rakamının bulunması gibi — yani tüm toplamların birlerden oluşması gibi — konuşma veya eylem aracılığıyla yerine getirilen **her mitsva**, benzer şekilde, **inanç** gerektirir; yani tüm mitsvaların gerektirdiği tek ve ortak unsur imandır.

Eğer inanç eksikse, o zaman mitsvaların yerine getirilmesi boşluk olur ve israf olur; yani hiçbir anlam taşımaz ve hiçbir amaç yerine getirmez.

Bilginler şöyle der: **Tanrı kalbi ister** (Sanhedrin 106b).

Tanrı zihnimizi değerlendirir — İbranice kelime “**kelayot**”, yani fiziksel olarak “böbrekler”, mecazi olarak zihinsel merkez — ve Tanrı kalbimizi araştırır.

Yazı, yani Tora metni, açık ve doğrudan şöyle der:

“Bu söz sana çok yakındır; ağzındadır ve kalbindedir; böylece onu yapabilesin” (Devarim 30:14).

Bu ifade, mitsvaların üç biçimle yerine getirildiğini açıklar.

“**Ağzında**” ifadesinin anlamı açıktır: bu, kişinin dua etmesi ve **Shema**’yı ağızyla okumasıdır.

“**Kalbinde**” ifadesi, kişinin inanç taşımasıdır.

“**Onu yapabilesin**” ifadesinin anlamı ise şudur: kişinin Tanrı’nın mitsvalarını yerine getirmesi için belirli bir eylem biçimini uygulamasıdır.

Benzer şekilde başka bir yerde şöyle yazılmıştır:

“Tanrın Aşem senden ne istiyor? Yalnızca Tanrın Aşem’den korkmanı... tüm kalbinle ve tüm canınla” (Devarim 10:12).

Davut da aynı doğrultuda şöyle der:

“Elleri temiz olan ve kalbi saf olan; Benim adıma boş yere almamış olan ve hileli bir şekilde yemin etmemiş olan” (Mezmun 24:4).

Ve yine şöyle der:

“Dürüst yürüyen; doğruluk yapan; ve kalbinin içinde gerçeği konuşan kişi” (Mezmun 15:2).

3. Olumsuz Mitsvalar

Not edilmelidir ki akıllı bir kişi, yani zihinsel farkındalığa sahip olan bir kişi, olumsuz mitsvaları yerine getirmekte hiçbir güçlük yaşamaz; çünkü bu durumun nedeni şudur: Tanrı, kişinin kendisini her tür zarardan koruması için **zihnine** — Tora’nın dilinde mecazi olarak “kalp” — **bilgelik** ekmiştir.

Tanrı, fiziksel yapısından dolayı hangi yiyeceklerin kendisine zarar verdiğini bilmeyen bir kişiye öğüt veren bir hekime benzetilebilir; ve hekim şöyle der:

“Benim sana yememen için yasakladığım hiçbir şeyi yeme; çünkü bu yiyecekleri eğer yersen, o zaman hastalanırsın ve ölürsün.”

Hiçbir akıllı kişi, yani zihinsel yetkinliği olan hiçbir kişi, kendisine zarar verecek bir şeyi yemek istemez; bunun aksine, kişi böyle bir yiyecekten tiksindir ve onu iğrenç bulur — hatta o yiyeceğe mükemmel bir tat verildiği söylenmiş olsa bile — çünkü akıllı kişi **yaşamak için** yer; kişi **yemek için** yaşamaz.

Bu, doğası gereği gerçeği tanımak veya gerçeği incelemek için yaratılmamış olan hayvanların davranış biçiminden farklıdır; çünkü onların bedenlerinden ayrıldığında yaşamaya devam eden bir ruhu yoktur.

Göremiyor musun?

Tora şöyle der:

“Yeryüzü, kendi türüne göre canlı yaratıkları çıkarsın” (Bereşit 1:24);

ve şöyle der:

“Sular, canlı yaratıkların sürüleriyle dolup taşsın” (Bereşit 1:20).

Yazı, bu ifadeleri insan için söylemez. Bunun aksine şöyle der:

“İnsanı yapalım” — bir meleğin görüntüsünde, yani bir meleğin suretinde — (Bereşit 1:26).

Eğer bir melek sonsuza dek yaşıyorsa, o zaman onun suretinde yaratılmış olan insan da sonsuza dek yaşar; bu, yalnızca insanın — hayvanın değil — ölümsüz bir ruha sahip olması anlamına gelir.

Bu nedenle bir bilge şöyle demiştir: Bet Din tarafından uygulanan dört tür idam cezası — taşlama, yakma, kılıçla öldürme ve boğma — ve benzer şekilde **karet** ve gökten gelen ölüm cezaları, olumsuz mitsvaların ihlali için uygulanır; buna karşılık olumlu mitsvaların yerine getirilmesi ise ödüllendirilir.

Fakat Bilginler, şu ayetten kanıt getirir:

“Onu yemeyeceksin; böylece seninle çocuklarının iyiliği için iyi olsun” (Devarim 12:25) — ki bu, olumsuz mitsvalardan kaçınan kişinin ödül aldığını gösterir.

Bazıları, “seninle çocuklarının iyiliği için iyi olsun” ifadesinin ayetin sonuna gönderme yaptığını söyler; yani “Tanrı’nın gözünde doğru olanı yaptığında” ifadesine. Diğerleri ise bunun, önceki ifadeye, yani “Onu yemeyeceksin” sözlerine gönderme yaptığını söyler; bunun gerçek anlamı şudur:

Kişi kanı yemeyecektir; bunun yerine, “onu su gibi toprağa dökecektir” (Devarim 12:24), böylece kan toplanıp insanlar tarafından yenilmesin. Çünkü “kan candır” (Devarim 12:23).

Ve bu bilgi, doğa bilimlerinin alanında — doğanın bilimi olarak adlandırılan disiplinde — bilinir durumdadır.

Aynı şekilde, kişi şunu söylemekte de haklı olur: Tanrı’dan korkma mitsvası — ki bu olumlu bir mitsvadır — tüm olumlu mitsvaları ve tüm olumsuz mitsvaları kapsar. Çünkü Moşe, “Tanrın Aşem’den kork” (Devarim 10:12) dedikten sonra şöyle der: “Senin iyiliğin için Tanrı’nın mitsvalarını ve hükümlerini korumak.”

Bu, olumsuz mitsvaları ihlal etmekten kaçınmanın da olumlu bir mitsvanın kapsamına dâhil olduğu anlamına gelir.

“Senin iyiliğin için” ifadesi, hem bu dünyanın iyiliğini hem de gelecek dünyanın iyiliğini içerir. Ancak ödül, olumlu mitsvaların yerine getirilmesi için verilir; çünkü kişi onları yerine getirmek için çaba gösterir — oysa olumsuz bir mitsvayı ihlal etmekten kaçınmak yalnızca zarardan kaçınmayı ifade eder.

Bu durum, bir hekimin öğüdüyle kendisine şifa verecek bir yemeği pişirmek için çaba sarf eden bir kişi gibidir; Tora’nın ifadesiyle:

“İşte, onun ödülü kendisiyle beraberdir ve onun karşılığı onun önündedir” (Yeşaya

40:10).

“Senin iyiliğin için” sözünün anlamı şudur: sen ödüllendirileceksin ve ceza görmekten korunacaksın.

Hekimin talimatlarını izleyen kişi sağlıklı kalır; çünkü mitsvanın kendisi, yani emir, ödülün bizzat içkin sebebidir. Hastanın yaptığı şey ise hekime ne fayda sağlar ne de ona zarar verir.

Elihu şöyle der:

“Eğer doğru isen, bu O’na ne verir?” (İyov 35:7);

“Ve eğer senin suçların çoğalırsa, bu O’na ne zarar verir?” (İyov 35:6).

4. Özgür İrade

Şimdi sana, özgür irade ile ilgili, önemli bir sır hakkında, yalnızca bir işaret niteliğinde olan bir ipucu vereceğim; ve bu ipucunun amacı, söz konusu sırrın tüm ayrıntılarını açıklamak değil, fakat seni onun gerçekliğine doğru yönlendirmektir.

Kutsal Yazı’nın şöyle dediğini buluruz: “Ey Aşem, neden bizi yollarından saptırıyorsun?” (Yeşaya 63:17); ve yine şöyle dediğini buluruz: “Çünkü sen onların kalplerini geriye çevirdin” (1 Krallar 18:37); ve bu ifadeler, görünürde, insanın özgür iradeye sahip olmadığını ima eder.

Bununla birlikte, Moşe şöyle dedi: “Bugün senin önüne yaşam ve iyiyi, ve ölüm ve kötüyü koydum.”

Benzer şekilde Kutsal Yazı başka bir yerde şöyle der: “Kötü ve iyi Yüceler Yücesi’nin ağzından çıkmaz mı?” (Ağıtlar 3:38); ve bu ifadelerin tümü, görünürde, insanın özgür iradeye sahip olduğunu ima eder.

Dahası, Bilgelerimiz şöyle demiştir: “Her şey göğün elindedir, göğün korkusu hariç” (Niddah 16b); ve bu da insanın özgür tercihler alanına sahip olduğunu belirtir.

Not edilmelidir ki, bakım gören toprakta yetiştirilen bir bitki, bakım görmeyen toprakta yetiştirilen bir bitkiden üstündür; ve bazı topraklar verimlidir, diğer bazı topraklar ise verimsizdir; ve bu durum, içsel potansiyelin dış koşullarla nasıl etkileşime girdiğine dair bir ilk örnek teşkil eder.

Şimdi, bunu yaşamdan alınmış gerçek bir örnekle açıklayacağım; ve bu örnek, soyut kavramların değil, deneyimlenen yaşamın içinden alınmıştır.

İnsan yaşamına bağlı üç güç vardır; ve eğer istersen, onları şu üç adla çağırabilirsin: **neşama** (İngilizce: soul), **ruah** (İngilizce: spirit), ve **nefeş** (İngilizce: life).

nefeş, büyüme gücüdür; karaciğerde bulunur; ve **nefeş** insanlarda, hayvanlarda ve bitkilerde bulunur; ve **nefeş** maddîdir; ve psişenin, yiyecek ve cinsel birleşme arzusu duyan kısmıdır.

Ruah, kalpte bulunur; insanı canlandırır; hareketi yönetir; ve **ruah** insanda ve hayvanda bulunur [bitkilerde bulunmaz]; ve **ruah** maddîdir; ve hava-benzeri olan **ruah** bedenden ayrıldığında kişi ölür; ve **ruah**, uyarıldığında, yoğunluk bakımından büyür; ve psişenin öfkeye kabaran kısmıdır.

neşama, en yüksek dereceli ruhtur; ve gücü beyinde açıkça ortaya çıkar; ve insanın, rasyonel farkındalığının ve Tanrısal yönelimin merkezidir.

5. Beden ve Ruh

İnsanların doğaları ve itkileri değişkendir; ve bazı insanlarda üç ruhun tümü güçlüdür; ve bazı insanlarda ise onlar zayıftır; ve bazı insanlarda güç ve zayıflık dönüşümlü olarak ortaya çıkar; ve bu konuda daha fazla ayrıntı vermeye gerek yoktur, çünkü bu farklılık deneyimle her gün gözlenebilir.

Rasyonel ruh olan **neşama**, Tanrı'nın işlerinde, kendisi için yararlı olanı arar; çünkü yaşamının kaynağı Tanrı'dır; ve **nefeş**, kendi yararı için bedeninin hazlarını arar; ve **ruah**, bu ikisinin arasında ara konumdadır, ve aracı doğası gereği her iki yönün etkisini de taşır.

Şimdi, beyin karaciğere ve kalbe ihtiyaç duyar; ve karaciğer ve kalp de beyne ihtiyaç duyar; başka bir deyişle, bu organların her biri diğerine ihtiyaç duyar; ve bu karşılıklı bağ, ruhların bedene bağlılığına dair bir örnektir.

Bu nedenle, İbraniler **neşama** terimini hem **nefeş** hem **ruah** için kullanmışlardır; ve bazen **neşama** yalnızca aklî güç için kullanılır; ve bazen ruhun herhangi bir parçası için kullanılır; ve bu dilsel uygulama, ruhun parçaları arasındaki organik bağı ifade eder.

Ruhlar bedene bağlıdır (“bağlı” kelimesi tam anlamıyla “dügümlenmiş/tutunmuş” anlamındadır); ve beden ruhu etkiler; ve ruh bedeni etkiler; ve her iki yönlü bu ilişki, insanın hem biyolojik hem psikik yapısının ayrılmaz bir bütün olduğunu gösterir.

Örneğin, bir kişi kanı ısıtan yiyecekler yerse, öfkelenir; ve böylece bedeninin yaptıklarının **ruah**'ta kendisini nasıl dışavurduğunu görürüz; ve eğer bir kişinin bedeni mizacen dengeli ise [kolayca tahrik olmayan], ve birisi o kişiyi bir söz ya da bir eylemle kızdırırsa, **ruah**'ın enerjisi kalpte harekete geçer ve bedeni ısıtır; ve beden böylece **ruah** nedeniyle değişmiş olur; ve bu değişim, ruh ve bedeninin karşılıklı etkileşiminin açık bir göstergesidir.

Akıllı kişi, bedenî ihtiyaçlarını **neşama**'nın gereksinimlerine uygun şekilde karşılayacaktır; böylece **neşama**, bedeninin değişimleriyle birlikte değişmesin; yani **neşama**, bedeninin geçici, ani, sıcaklık veya hormonal değişimlerinden olumsuz biçimde etkilenmesin.

6. Tıbbi Yardım Aramak

Tanrı'nın İsrail'e bahsettiği büyük armağan, eğer onlar Tora'yı gözetselerdi, Tanrı'nın yanında hekimlere ihtiyaç duymayacak olmalarıydı; ve eğer Tora'yı gözetselerdi, Kutsal Yazı'nın, hekimlerin yardımını aradığı için eleştirdiği Kral Asa gibi davranmak için hiçbir nedenleri olmayacaktı (2 Tarihler 16:12).

“ve-rappo yerappei” [“ve onu tamamen iyileştirecektir”] (Çıkış 21:19) ifadesi, yukarıda söyleneni (yani İsrail'in Tora'yı gözettikleri sürece hekimlere ihtiyaç

duymayacağı düşüncesini) çürütmez; çünkü **ve-rappo yerappei** kal formunda değildir. Aksine, **ve-rappo yerappei**, “ve Aşem’nin yıkılmış olan sunağını onardı” ifadesindeki **va-yerappei**’ye (“ve o onardı”, kelimenin tam anlamıyla “ve o iyileştirdi”) benzer (1 Krallar 18:30).

Bu, “Ben yaraladım ve Ben iyileştiririm” (Devarim 32:39) ifadesindeki, iç yaralara yani hastalığa gönderme yapan **erpa** (“Ben iyileştiririm,” kal formu) ifadesinden farklıdır; ve yine, “O yaraladı ve elleri iyileştirecek” (İyov 5:18) cümlesindeki **tirpenah** (“iyileştirecek”) ifadesinden de farklıdır.

“Güneş ve ay ve yıldızlar, göklerin bütün orduları... ki Aşem onları göklerin altındaki bütün halklara pay olarak verdi” (Devarim 4:19) ifadesi de benzer şekilde yorumlanmalıdır.

Benzer şekilde, “Aşem göklerin yüksek ordusunu yukarıda cezalandıracaktır” (Yeşaya 24:21) ifadesi, yıldızların etkisi altında olan kişiye gönderme yapar; (yani bu, İsrail’e gönderme yapmaz).

Bu konu **astrolojinin bilimi** tarafından işlenir.

Ancak Tanrı İsrail’i kendi payı olarak seçti.

O, İsrail’i yıldızların alanından çıkardı — yeter ki onlar, Aşem’nin Tora’sında emrettiği her şeyi gözet sin ve Aşem’nin alanı içinde kalsın.

Bu nedenle eskiler şöyle demiştir: “İsrail’in bir yıldızı yoktur” (Şabat 156b).

Ve Tora’nın, “Ben ve Senin halkın [diğer uluslardan] ayrılalım diye” (Çıkış 33:15) demesi de bunun nedenidir.

Bir kimse şöyle itiraz etmemelidir: “Tanrı göklerin yasalarını nasıl değiştirebilir?” Zira işte bak, Noah’ın anlatısı bunun böyle olduğunu göstermektedir.

7. İyi İnsan

Kutsal Yazı’da vaad edilen bütün iyilik, iyi olan herkes (birey veya ulus) için ayrılmıştır.

Bir şeyin içinde az miktarda kötülük bulundu diye, büyük ölçüde iyi olan bir şeyden iyiliğin esirgenmesi mantıksızdır.

Dolayısıyla bir kişi çoğunlukla iyi işler yapıyorsa — biraz kötülük bulunsa bile — iyilik ona ulaşacaktır.

Şimdi, talih ve talihsizlik, kişinin durumuna göre kişiye ulaşır.

Bu nedenle her akıllı kişinin iyiyi ve kötüyü seçme gücü vardır.

Bu yüzden Kutsal Yazı şöyle der: “Aranızda hiçbir yoksul olmayacaktır” (Devarim 15:4) — ancak tüm ulus veya ulusun çoğu iyi olursa.

Bu nedenle şöyle yazılmıştır: “Eğer Tanrın Aşem’nin sesini dikkatle dinlersen” (Devarim 15:5), yani ancak o zaman İsrail arasında ihtiyaç sahibi olmayacaktır.

Birey ise (ulustan farklı olarak) kendi sonundan sonra bile kendi ruhuna fayda sağlar.

8. Kalbin Mükemmelleştirilmesi

Dikkat et ve not et ki Tora’da yazılı olan bütün hükümler, gelenekle aktarılanlar ve ata hahamlar (yani Rabbanî otorite) tarafından düzenlenen bütün hükümler, kalbi mükemmelleştirmeyi amaçlar; her ne kadar mitsvaların çoğu eylem veya konuşma yoluyla yerine getiriliyor olsa da.

Böylece Kutsal Yazı şöyle der:

“Çünkü Aşem bütün kalpleri araştırır ve düşüncelerin tasarımlarını anlar” (1 Tarihler 28:9);

“Kalpleri doğru olanlara” (Mezmur 125:4);

“Çünkü Levililer... kalpleri doğru olduğundan” (2 Tarihler 29:34);

“Ve onun kalbi Tanrısı Aşem’ye karşı bütünüyle doğru değildi” (1 Krallar 11:4);

“Kalbinde olması güzel oldu” (1 Krallar 8:18);

“Aşem kalbe bakar” (1 Şemuel 16:7).

Bunun karşıtını da Kutsal Yazı’da buluruz.

Öyle ki, Süleyman’ın Özdeyişleri kitabı şöyle der: “Kötü düşünceler tasarlayan bir kalp” (Özdeyişler 6:18).

Başka bir yerde şöyle der: “[Kötü gözlü bir adamın ekmeğini yeme, çünkü]... onun kalbi seninle değildir” (Özdeyişler 23:6–7).

Çünkü kötü göz, kalbin kötülüğüne bağlıdır.

Ve bu durum, doğa bilimleri tarafından doğrulanır.

Bu nedenle tamamen yakılan kurban olan **olah**, kişinin zihninde doğan uygunsuz düşünceler için Aşem’ye getirilirdi.

Buna karşılık **hattat** (Vayikra 4:2) ve **asham** (Vayikra 4:4–26’te yanlış yemin için getirilen kurban) sözlü suçlar ve fiilî günahlar için getirilirdi.

Bu (yani kalbin mükemmelleştirilmesi), “Bunun için kalbinizin önderini [orlat] sünnet edin” (Devarim 10:16) ifadesinin anlamıdır.

Orlah’ın tanımı “ağırlık”tır.

Böylece “arel lev” (“kalbi sünnetsiz”) (Yehezkel 44:9), “kaved lev” (“ağır kalp”) ifadesiyle eşdeğerdir; tıpkı “Firavun’un kalbi ağırdır” (Çıkış 7:14) ifadesinde olduğu gibi.

Ve “va-ani aral sefatayim” (“Ben dudakları sünnetsiz olanım”) (Çıkış 6:12), “ki khevad peh u-khevad lashon anokhi” (“çünkü ağız bakımından ağırım ve dil bakımından ağırım”) (Çıkış 4:10) ifadesiyle eşdeğerdir.

Aynı şekilde “arel oznam” (“kulakları sünnetsiz”) (Yirmiyahu 6:10), “ve-oznav hakhbed” (“kulaklarını ağırlaştır”) (Yeşaya 6:10) ifadesiyle aynı anlamdadır.

Etin sünnetinin kaldırılması, insan ile Yaratıcısı arasındaki ahdin işaretidir — kişinin, gerçeğin yolu ile uyumlu olmayan bir cinsel eylemle ruhunu kirletmemesi içindir.

Yasak cinsel eylemden kaçınan kişinin ödülü kendisiyle beraberdir.

O, verimli olacak ve gelişecektir.

Bu nedenle şöyle okuruz: “Ben ahdimi Seninle yapacağım ve seni çokça çoğaltacağım” (Bereşit 17:2).

Ve yine şöyle yazılır: **va-araltem orlato et piryo** (“ve onun meyvesini ağır sayacaksınız”) (Vayikra 19:23).

Bu da ağırlığa dairdir; ve ağaç meyvesinin ilk üç yılında doğa bilimlerinin doğruladığı aşırı nem sebebiyle ağır olmasıyla ilgilidir.

“Kalbinizin önderini sünnet edin” (Devarim 10:16) mitsvası, şu anlamı içerir:

Aşem’nin önünde alçakgönüllü olun ve O’nun sizi terbiye ettiğinde gerçeği kabul edin; kalbinizin önderini kaldırın ve onu Firavun (Çıkış 7:14) veya Ahaz gibi sertleştirmeyin; çünkü Kutsal Yazı şöyle der: “Sıkıntısı zamanında, Kral Ahaz Aşem’ye karşı daha da haince davrandı” (2 Tarihler 28:22).

Bununla birlikte Kral Ahav sonunda Tanrı’ya boyun eğdi; bu Aşem’yi memnun etti (1 Krallar 21:27–29).

Benzer şekilde şöyle yazılır: “Eğer rastgele, sünnetsiz kalplerini alçakgönüllü kılarlarsa” (Vayikra 26:41).

Ve yine şöyle der: “Sıkıntın içinde... Tanrın Aşem’ye döneceksin” (Devarim 4:30).

Kutsal Yazı sert boyunluluk (stiff-neckedness) hakkında da konuşur.

Sert boyunlu bir kişi, sanki efendisine karşı boynunun arkasını çevirir; boynunu sertleştirir ve efendisi ona seslendiğinde yüzünü çevirmeyi reddeder.

Böyle bir kişi efendisini öfkeliendirir.

Bu nedenle, “Kalbinizi sünnet edin ve artık sert boyunlu olmayın” (Devarim 10:16) dedikten sonra Kutsal Yazı şöyle der:

“Çünkü Tanrın Aşem, ilahların Tanrısı [**Elohei ha-elohim**] ve efendilerin Efendisi [**Adonei ha-adonim**]’dir” (Devarim 10:17).

Elohim, gökteki melekleri ifade eder; **adonim**, ülkelerin üzerinde hükmeden kralları ifade eder.

Bunların hepsi Tanrı’nın egemenliği altındadır.

Peki sen kendini nasıl kurtarabilirsin (sert boyunlu olup O’ndan yüz çevirirsen)?

O, rüşvet kabul etmeyecektir — ne kadar değerli olursa olsun.

Metin “ve artık sert boyunlu olmayın” (Devarim 10:16) sözleriyle sona erer; çünkü bölümün başında şöyle denmiştir: “Çünkü sen sert boyunlu bir halksın” (Devarim 9:6). Bu da bizim “sert boyunlu = Tanrı’dan yüz çeviren” şeklindeki yorumumuzun doğru olduğunu kanıtlar.

9. Kalbe Yöneltilen Olumlu ve Olumsuz Mitsvalar

Kalbe yöneltilen mitsvalar, “Ben Tanrın **Aşem**’yim” (Çıkış 20:2) ile başlar. Bu mitsva, bizi Mısır’dan çıkaran **Aşem**’nin Tanrımız olduğuna tüm kalple inanmaya yönlendirdiği için, böylece olumlu bir mitsvadır. Aynı durum, “Tanrın **Aşem**’yi seveceksin” (Devarim 6:5) ve “O’na yapışmaya” (Devarim 11:22) için de geçerlidir; “Fakat komşunu kendin gibi seveceksin” (Vayikra 19:18; bkz. bölüm 1) için de böyledir.

Kalbe yöneltilen olumsuz mitsvalara, “Benden önce başka tanrın olmayacak” (Çıkış 20:2) — ki bu, başka tanrılara inanmayacaksın anlamına gelir — ve “Kardeşinden kalbinde nefret etmeyeceksin” (Vayikra 19:18) dahildir.

“Bugün bil ve kalbine yerleştir ki, **Aşem**, O Tanrıdır, yukarıda göklerde ve aşağıda yeryüzünde; O’ndan başkası yoktur” (Devarim 4:39) olumlu bir mitsvadır. Aynı

şekilde “Dinle ey **İsrael**, Tanrımız **Aşem**, **Aşem** tektir” (Devarim 6:4) de [olumlu bir mitsvadır].

10. Sözle Yerine Getirilen Mitsvalar

Sözle yerine getirilen mitsvalar, baş kohenin Kefaret Günü’ndeki itirafıdır; “Konuşacak ve diyeceksin” (Devarim 26:5); “Ağzından çıkan şeyi gözeteyeceksin” (Devarim 23:24); yemek sonrası berahası; Hallel’i okumak; dua etmek (bkz. bölüm 6); ve “Onları çocuklarına öğretecek ve onlardan konuşacaksın” (Devarim 6:7) [ile ifade edilen] Tanrı’nın sözünü çocuklarımıza öğretmek ve Tanrı’nın sözü üzerine konuşmaktır.

Bunların hepsi olumlu mitsvalardır.

Bunlara benzer daha birçok mitsva vardır [ki bunlar sözle yerine getirilir].

Sözle ilgili olumsuz mitsvalar şunlardır:

“Tanrın **Aşem**’nin adını boş yere almayacaksın” (Çıkış 20:7);

“Komşuna karşı yalancı tanıklık etmeyeceksin” (Çıkış 20:13);

“Tanrı’ya sövmeyecek ve halkının önderine lanet etmeyeceksin” (Çıkış 22:27);

“Ağzından duyulmayacaktır” (Çıkış 23:13);

“Onlarla ve onların ilahlarıyla antlaşma yapmayacaksın” (Çıkış 23:32);

ve “Adaleti çarpıtmak için kalabalığa uyarak tanıklık etmeyeceksin” (Çıkış 23:2).

Sözle ilgili benzer birçok olumsuz mitsva daha vardır.

11. Mitsvaların Amacı

Eylemlerle yerine getirilen mitsvalar çoktur. Onları anmaya gerek yoktur.

Tüm mitsvaları kapsayan tek bir ayet buldum. Bu ayet şudur: “Tanrın **Aşem**’den korkacaksın; ve O’na hizmet edeceksin” (Devarim 6:13). Şimdi, “Korkacaksın”, kalbe, dudaklara ve eylemlere ilişkin bütün olumsuz mitsvaları içine alır. Bu, yüce Tanrı’nın hizmetinde insanın yükselişinde attığı ilk adımdır [yani “Korkacaksın” nihayetinde “O’na hizmet edeceksin” ifadesine götürür].

Tanrı’ya hizmet, bütün olumlu mitsvaları içine alır. Bu öğretiler [yani olumlu mitsvalar] kalbi eğitir ve insanı Tanrı’nın yüce adına yapışmaya götürür. İnsan bu [yani Tanrı’ya yapışma] için yaratılmıştır. İnsanlar, başkalarına miras bırakmak için servet edinmek veya kendileri toprağın altında ikamet ederken başkalarının içinde yaşayacağı yapılar dikmek için yaratılmadı. Aynı şekilde, çeşitli yemeklerin tadını çıkarmak için de varlığa getirilmedi; çünkü yeme hazzı yalnızca birkaç an sürer, oysa bu nefis yiyecekleri elde etmek için çok emek harcanır ve bunların çoğu sağlıksızdır.

Benzer şekilde, kadınlarla yatmak insanın gücünün ve bedeninin zayıflamasına neden olur. Aynı şey şaka ve sarhoşluk, ahmaklık ve delilik için de geçerlidir (bkz. Kohelet 1:17).

Akıllı kişi, insan yaşamının günlerinin az olduğunu, ruhun Yaratıcısının elinde bulunduğunu ve Tanrı’nın onu ne zaman geri alacağını bilmediğini anlayacaktır. Bu nedenle, insanı Tanrı sevgisine götüren her şeyin peşine düşecektir. Bilge kişi bilimleri inceleyecektir. İnancı [yani metafiziği] araştıracaktır ki Tanrı’nın işini

tanısın ve anlasın. Akıllı insan, dünyanın boş şeyleriyle kendisini meşgul etmeyecektir. Aksine, Tanrı'nın yasasını incelemek ve Tanrı'nın mitsvaları üzerine tefekkür etmek için kendisini dışarı çekecek; Efendi'nin hükümlerini gözeterek yaşayacaktır. O zaman Tanrı, onun kalbinin gözlerini açacak ve içinde yeni ve farklı bir ruh yaratacaktır.

Bu kişi, henüz yaşarken Yaratıcısının sevgilisi olacaktır. Ruhu Tanrı'ya yapışacak ve Tanrı'nın huzurunun sevincinin doluluğunu tadacaktır [bu dünyada; bkz. Mezmur 16:11]. Ayrıca, bedeninden ayrıldığında Tanrı'nın mutluluğunun sağ eli sonsuza dek ruhunun üzerinde olacaktır. Bu, ozan Asaf'ın şöyle dediğinde söylediği şeydir: “Etim ve kalbim tükenir; fakat Tanrı kalbimin kayası ve payım sonsuza dek O'dur” (Mezmur 73:26).

Akıllı kişi, babamız Yaakov'un yaptığı gibi davranacaktır: “O zaman **Aşem** benim Tanrım olacaktır” (Bereşit 28:21) diye adadığı gibi. Zira Yaakov Bet-El'e geldiğinde şöyle demişti: “Aranızdaki yabancı ilahları uzaklaştırın” (Bereşit 35:2). Sürüyü bıraktı ve Tanrı'ya hizmet etmek için kendisini ayırdı. Bir daha kadınla yatmadı; çünkü Rahel ölmüştü ve [onun cariyesi] Bilha kirletilmişti (Bereşit 35:22). Bu nedenle Reuven'in annesini [Lea] ve onun cariyesini [Zilpa] hor gördü [yani onlarla artık yakınlık kurmadı]. Bu yüzden Kutsal Yazı başka bir yerde şöyle der: “Şimdi Yaakov'un oğulları on ikidir” (Bereşit 35:23). Bu ifade, Bilha kirletildikten sonra Yaakov'un artık kadınlarla cinsel ilişkiye girmediğini ve bu nedenle başka çocuklar doğurmadığını bildirmek için söylenmiştir.

Şimdi, Tanrı'nın ve O'nun işlerinin ve harikalarının sürekli bilincine ulaşan ve ağzıyla hiçbir şey söylemeksizin, Efendi'nin adını anmadan insanların Tanrı'nın yüceliğini bilmelerini sağlayan kişi, “birçoğunu doğruluğa çevirenler”dendir (Daniel 12:3). Peygamberlerin sözlerinin çoğunda Tanrı'nın adıyla yemin etmiş olmalarının sebebi budur. Bu, “O'nun adıyla yemin edeceksin” (Devarim 6:13) sözünün anlamıdır.

Ve bil ki **Tora** yalnızca akıl sahiplerine verilmiştir. Bu nedenle Kutsal Yazı'da yazılmış olanı akıl yoluyla açıklamamız gerekir. Buna bir örnek, “Ve sizi kartal kanatları üzerinde taşıdım” (Çıkış 19:4) sözüdür. Diğer örnekler, “Bu nedenle kalbinizin ön derisini sünet edeceksiniz” (Devarim 10:16) ve “Ona elinizi mutlaka açacaksınız” (Devarim 15:8) ifadeleridir. Eskiler, “Ve giysiyi yayacaklar” (Devarim 22:17) sözünün de aynı türden olduğunu söylemişlerdir. [Bu pasukların hiçbirinin literal olarak alınması gerekir.]

Literal olarak alınması gereken ama aynı zamanda gizli bir anlamı da bulunan başka şeyler vardır. Eden bahçesinin anlatısı, bilgi ağacı ve yaşam ağacı, keruvimlerin anlamı ve benzeri şeyler bu türdendir. [“Çünkü bu (yani Eden bahçesi, bilgi ağacı ve keruvimlerin anlamı) bütün insandır” (Kohélet 12:13).]

(Bir pasuk akılla ya da fiziksel bilimlerle çeliştiğinde, o pasuğu literal olarak yorumlamamız gerekir. Saadya Gaon, Sefer Ha-Emunot Ve-Ha-De'ot adlı eserinin 7. bölümünde aynı noktayı dile getirir. Maimonides de Moreh Nevukhim'in girişinde aynı şeyi yapar. İbn Ezra'ya göre Eden bahçesinin hikâyesi, ölümsüzlüğe ve onu elde etmek için insanın yaşaması gereken hayat tarzına işaret eder. Bkz. İbn Ezra, Bereşit 3:24 yorumu ve oradaki notlar. Köşeli parantez içindeki cümle Waxman, Stern veya Baer edisyonlarında yoktur; Levin edisyonunda bulunur.)

Temenni:

Mitsvaların yazılı ve sözlü kaynağından kalpte, sözde ve eylemde tezahür eden yapısına; özgür iradenin sınırlarından ruhun üç katmanına; kalbin arınması, aklın keskinleşmesi ve insanın Tanrısal hizmetteki amacına kadar uzanan bütün çizgileri, aklın ve geleneğin ortak düzeni içinde ele almak, mitsvaların yalnızca hukuki birer yükümlülük değil, insanın iç yapısını dönüştüren, kalbi eğiten ve zihni Tanrısal hakikate yönlendiren birer disiplin olduğu görüşünü açık kılmak amacıyla bu küçük çeviriyi yazmaya giriştim. Bu konu, bilgelik arayana yol gösterebilir. Bu küçük çalışma zihinlere berraklık sağlasın ve kimse elinden düşürmek istemesin.